

Het probleem dat pesten heet

De Wetgeving sociale veiligheid definieert pesten als een vorm van agressief gedrag, waarbij een betrekkelijk machteloze persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen. Pesten heeft drie kenmerken:

- 1) het is intentioneel;
- 2) het vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats;
- 3) en er is een machtsverschil tussen dader en slachtoffer.

Er is sprake van pesten wanneer iemand herhaaldelijk of een lange tijd schade ondervindt door bewust handelen van een of meerdere leerlingen. Er is hierbij een duidelijke daderrol en een slachtofferrol. Ook de rol van de 'meelopers' of omstanders wordt bij de pestpreventie wel heel belangrijk gevonden.

De piek van het pesten ligt tussen de 10 en 14 jaar, maar ook in lagere en hogere groepen wordt er gepest. Een pestproject alleen is niet voldoende om een eind te maken aan het pestprobleem. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen, zodat het ook preventief kan werken.

Het verschil tussen plagen en pesten

<i>Plagen</i>	<i>Pesten</i>
Gebeurt spontaan;	Gebeurt met opzet: de pester weet vooraf wie hij zal pesten en doorgaans op welke manier;
Heeft geen kwade bijbedoeling;	De pester wilt iemand bewust kwetsen of kleineren;
Duurt niet lang, gebeurt niet vaak;	Kan lang blijven duren, gebeurt meer dan eens en regelmatig en houdt niet vanzelf op;
Speelt zich af tussen gelijken;	De strijd is ongelijk, de pester heeft altijd de bovenhand. De pester voelt zich machtig als het slachtoffer zich machteloos voelt;
Is meestal te verdragen of zelfs grappig, maar kan ook kwetsen;	De pester heeft geen positieve bedoeling, wil pijn doen, vernielen of kwetsen;
Is meestal één op één;	De pester betreft dikwijls anderen bij het pesten tegenover één slachtoffer;
De rollen liggen niet vast;	Heeft een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde leerlingen en de slachtoffers ook. Als het slachtoffer van de pester wegvalt, kan de pester op zoek gaan naar een ander slachtoffer;

De gevolgen zijn dragelijk;	Als er niet op tijd iets aan wordt gedaan, dan kunnen de lichamelijke en geestelijke gevolgen ingrijpend zijn en lang nawerken;
De vriendschap wordt hervat;	Het is niet gemakkelijk om na het pesten een goede relatie op te bouwen;
Het kind blijft lid van de groep;	Het gepeste kind is geïsoleerd, voelt zich eenzaam en voelt zij hij niet meer bij de groep hoort;
De sfeer in de groep blijft goed.	Geeft een dreigend, onveilig gevoel in de groep. Iedereen is angstig, omdat ze bang zijn de volgende te zijn die gepest zal worden.

Voorwaarden

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school ook serieus willen aanpakken. Daar zijn enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem gezien worden door alle betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders;
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld;
- Als pesten optreedt moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat signaleren en duidelijk stelling nemen;
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop op steekt, moet de school beschikken over een directe aanpak;
- Op onze school zijn een vertrouwenspersoon uit de personeelsgeleding en een vertrouwenspersoon uit de oudergeleding aangesteld;
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon buiten de school noodzakelijk.

Doel van het pestbeleid

Alle kinderen moeten zich op onze school veilig voelen zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door duidelijke regels en afspraken te maken, kunnen kinderen en volwassenen, elkaar daarop aanspreken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan. Medewerkers en de IKC raad onderschrijven gezamenlijk dit protocol.

Onze aanpak

Pesten vraagt om meer dan een plan beschreven in een beleid, namelijk een positieve aanpak die in alle ruimtes en groepen, die met regelmaat aangeboden en onderhouden wordt. School behoort een veilige plek te zijn voor alle kinderen. Pesten bedreigt dit uitgangspunt. IKC Binnenstebuiten heeft gekozen voor een aanpak waarbij het sociaal-emotioneel leren van de hele school de hoogste prioriteit krijgt, in plaats van alleen te focussen op een anti-pestprogramma in de groep.

Hoe doen we dat?

- Op school willen we in ieder geval wekelijks een onderwerp in de kring aan de orde stellen;
- Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. kunnen aan de orde komen;
- Andere werkvormen zijn ook denkbaar zoals spreekbeurten, rollenspellen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en groepsopdrachten;
- Het voorbeeld van de leerkracht (en thuis de ouders) is van groot belang;
- Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar uitgesproken;
- Agressief gedrag van leerlingen, leerkrachten en ouders wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen;
- Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels voor de leerlingen.

De kern van onze aanpak

Wanneer zich op school pesten voordoet, hanteren wij een eenduidige aanpak gericht op alle betrokken partijen. Deze aanpak is voor alle kinderen transparant, ook al blijkt dit voor de meeste kinderen gedurende hun hele schoolloopbaan nooit nodig te zijn. Belangrijk in de aanpak van het pesten vinden wij het dat er verbinding blijft bestaan tussen alle betrokkenen. Daartoe stellen wij ouders meteen op de hoogte bij een eerste incident. Wij registreren pesten, net als elk ander ongewenst gedrag, in onze incidentenregistratie.

Wij willen vermijden dat kinderen ingedeeld worden in groepen: pesters, meelopers of slachtoffers. Wij wijzen deze kinderen niet af, alleen het ongewenst gedrag dat bij pesten hoort wijzen wij af. Onze pedagogische aanpak is een oplossingsgerichte aanpak waarbij het positief aandacht geven aan álle leerlingen centraal staat. Een basisbehoefte van alle leerlingen is de behoefte erbij te horen. Daarom wordt er op IKC Binnenstebuiten veel aandacht besteed aan de groepsvorming en het klasklimaat.

Preventie

Met alle kinderen en groepen nemen we de kernwaarden en daaruit voortvloeiende gedragsverwachtingen van de school door bij de start van het schooljaar. Deze worden behalve uitvoerig besproken, ook met alle kinderen geoefend. Zo weten de kinderen welk gewenst gedrag van hen verwacht wordt, in welke ruimte en deze gedragsverwachtingen zijn in die ruimte ook zichtbaar. In het begin van het schooljaar wordt positief sociaal gedrag extra bekrachtigd door complimenten en het beloningssysteem, in sommige groepen is dit Classdojo. Kernelement hierbij is dat alle kinderen het verschil tussen respectvol en respectloos gedrag weten!

Systematische aanpak

Op IKC Binnenstebuiten is de anti-pestcoördinator is het aanspreekpunt voor kinderen en ouders die willen praten over pestgedrag. De anti-pestcoördinator bemiddelt en wijst de

weg naar oplossingen. Daarnaast zijn preventie, registratie en advisering bij pestbeleid taken van de anti-pestcoördinator.

Overzicht van taken:

- Eerste aanspreekpunt voor kinderen en ouders bij pestgedrag;
- Registreren van pestgedrag door kinderen in de school;
- Adviseren van groepsleerkrachten bij pestgevallen in de groep;
- Eventueel adviseren van ouders van pesters en gepesten;
- Op de hoogte zijn van actuele landelijke ontwikkelingen over pesten;
- Het zorgen voor actuele informatie in het team en naar ouders over pesten;
- Coördineren en bewaken van pestbeleid;
- Toezien op naleving pestprotocol.

De gegevens van de anti-pestcoördinator staan vermeld in de IKC-gids en in de Nieuwsflits wordt gecommuniceerd bij wie kinderen en ouders terecht kunnen in het geval van peestsituaties.

Wanneer kinderen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij in verschillende stappen te komen tot oplossingen. Eerst aan de kinderen met elkaar in gesprek om te komen tot een oplossing. Wanneer dit niet lukt hebben zij het recht en de plicht om het probleem aan de leerkracht voor te leggen. De leerkracht gaat met de kinderen in gesprek en probeert de ruzie en/of het pestgedrag op te lossen door (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pestgedrag gaat de leerkracht in gesprek met de pester.

De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen. Na iedere stap volgt er een vervolgesprek om samen te evalueren.

Signalen van pesten

- Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen;
- Zogenaamd leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven;
- Briefjes doorgeven;
- Beledigen;
- Opmerkingen maken over kleding;
- Isoleren;
- Buiten school opwachten, slaan of schoppen;
- Op weg naar huis achterna rijden;
- Naar het huis van het slachtoffer gaan;
- Bezittingen afpakken;
- Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer;
- Systematisch of meerdere keren door dezelfde leerling.

Probleem – en signaalgedragingen ingedeeld in leeftijd

Kanttekeningen: deze lijst is een globale richtlijn en is niet volledig. Sommige items zijn op zich een direct probleem en sommige items op zich hoeven nog geen aanleiding te geven om

je ongerust te maken. Een combinatie van meerdere items zou wel een aanleiding kunnen zijn dat er meer aan de hand is.

Indeling in de leeftijd van 0 tot 4

- Veel huilen;
- Overdreven aandacht trekken, de zin willen hebben en doordrijven;
- Druk, niet stil kunnen zitten;
- Impulsief gedrag;
- Niet kunnen luisteren;
- Agressief zijn naar andere kinderen: bijten, slaan, schoppen, haren trekken en niet gevoelig zijn voor correctie;
- Veel uitdagen;
- Niet met andere kinderen samen kunnen spelen;
- Seksuele en agressieve spelletjes;
- Speelgoed kapot maken.

Indeling in de leeftijd van 4 tot 12

- Afwijkend gedrag van wat voor het kind, de leeftijd en de situatie normaal is;
- Afwijkende ideeën over wat wel en niet mag;
- Ernstig ongehoorzaam zijn en/of last hebben van autoriteitsconflicten;
- Liegen bij aanhouding en/of verhoren en geen autoriteitsgevoelig gedrag vertonen;
- Onverschilligheid t.a.v. ouderen, ouders en/of agenten;
- Vernielingen en vandalisme;
- Agressief zijn naar andere kinderen en met agressie problemen oplossen;
- Pestgedrag vertonen en/of gepest worden;
- Impulsief gedrag als brandjes stichten;
- (Kleine) diefstallen;
- Drugs en alcoholgebruik;
- Spijbelgedrag;
- Slechte motivatie, negatieve houding en slechte resultaten op school;
- Ongunstig schoolklimaat;
- Liegen;
- Laag zelfbeeld;
- Seksueel uitdagen naar andere kinderen en volwassenen
- Weinig vrienden hebben of erg groepsgevoelig zijn;
- Angstig, bang en stressgevoelig zijn;
- Niet even alleen durven zijn;
- Weglopen van huis;
- Eenzaam voelen en/of ontbreken van steun;
- Veel praten over dood en dood willen;
- Veel gezinsconflicten.

Consequenties

FASE 1:

- Een of meerdere pauzes binnen blijven;
- Aanvegen van het schoolplein;

- Nablijven;
- Een schriftelijke opdracht over de toedracht van zijn rol in het pestprobleem;
- In gesprek: bewustwording over wat hij of zij met het gepeste kind doet;
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week in een kort gesprek aan de orde.

FASE 2:

- Wederom een gesprek met leerkracht en ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd en de school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem.

FASE 3A:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals het samenwerkingsverband, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

FASE 3B:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

FASE 4:

- In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden overeenkomstig het veiligheidsprotocol van Wonderwijs.

Vanaf fase 4 worden alle handelingen in de 'pestmap' vastgelegd in het hoge kamertje. De ouders van de betrokken kinderen worden op de hoogte gesteld.

Begeleiden van de gepeste leerling

- Medeleven tonen, luisteren en vragen hoe en door wie er gepest wordt;
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/ zij voor, tijdens en na het pesten;
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die de pester wil uitlokken. Laat de leerling inzien dat hij/ zij op een andere manier kan reageren;
- Zoeken naar en oefenen van een andere reactie;
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest;
- Nagaan welke oplossing de leerling zelf wil;
- Sterke kanten van de leerling benadrukken;
- Belonen als de leerling zich anders/ beter opstelt;
- Praten met de ouders van de gepeste leerling;
- Het gepeste kind niet over beschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiden van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken en/of pesten;

- Laten inzien wat het effect van zijn gedrag is voor de gepeste;
- Excuses aan laten bieden;
- In laten zien welke sterke en/of leuke kanten de gepeste heeft;
- Pesten is verboden in en om onze school: wij houden ons aan deze regel;
- Straffen als het kind wel pest, belonen als het kind zich aan de regels houdt;
- Kinderen leren om niet meteen kwaad te worden, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren;
- Contact tussen ouders en school. Elkaar informeren en overleggen;
- Inleven in het kind;
- Inschakelen van hulp zoals sociale vaardigheidstrainingen, jeugdgezondheidszorg, huisarts etc.

Adviezen aan ouders

Ouders van het gepeste kind

- Houdt de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind;
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken;
- Door positieve stimulering en schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen;
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport;
- Steun uw kind in het idee dat er een einde komt aan het pesten.

Ouders van de pesters

- Neem het probleem van uw kind serieus;
- Probeer achter de oorzaak te komen;
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet;
- Besteed extra aandacht aan uw kind;
- Stimuleer uw kind om tot het beoefenen van een sport;
- Steun uw kind in het idee dat er een einde komt aan het pesten.

Alle andere ouders

- Stimuleer uw kind om op een goede manier met anderen om te gaan;
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag;
- Geef zelf het goede voorbeeld;
- Leer uw kind voor anderen op te komen;
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Materialen

Websites:

- www.pestweb.nl
- www.pestten.net

Literatuur voor de leerkracht:

- Pesten op school, leersuggesties voor leerkrachten. Bob van der Meer. ISBN 9023232399;
- Pesten, gedaan ermee! Hoe omgaan met pesterijen? Gie Deboutte. ISBN 9075640013;

- Treiteren op school. Dan Olweus. ISBN 9052560781.

Literatuur voor de onderbouw:

- Ik kan niet slapen! Ingrid en Dieter Schubert;
- Ik neem het niet meer! Stasia Kramer;
- Erge Ellie en nare Nellie. Rindert Kromhout;
- Een klap voor de grap. Erik van Os;
- Altijd moeten ze mij hebben. An de Bode;
- Pudding Tarzan. Ole Lund Kirkegaard;
- Uit serie Kijk en beleef: deel 4 ruzie, deel 5 plagen, deel 6 anders zijn, deel 7 eerlijk zijn, deel 15 weerbaar zijn;
- Ze pesten me. Jos van Hest;
- Rikki. Guido van Genechten (aanwezig op school 514 + luister CD).

Literatuur voor de bovenbouw:

- Geweld? Voor geen geld!
 - Het biggetje en het varken;
 - De kater en het muisje;
 - De worm en de vogels;
 - De mol en de aapjes;
 - De kamelen en de dromedaris;
 - Wolven tegen wolven.
- Tweelingboeken (met handleiding);
 - Een domme zet;
 - Twee druppels water;
 - Verstoppertje;
 - Rare sprongen.

Spellen:

- Schatgravers;
- Kwaliteitenspel. CPS;
- Coachkaarten
- Het babbelspel;
- Het EQ babbelspel.

- De achttiende ramp. Betsy Byars;
- Benen in de kast. Heleen Vissinga;
- De jongen met de kip. Imme Dros;
- De onzichtbare indiaan. Janosch;
- De gemaskerde wreker. Klaas van Assen
- Weg met Josefien. Roger Collinson;
- De grap. Thea Dubelaar;
- Treiterkoppen. Mieke van Hooft;
- Tirannen. Aidan Chambers;
- Ze pesten me. Jos van Hest.

Meer informatie en korte inhoud van bovenstaande boeken, kun je vinden in het

boekwerk: KINDERBOEKEN over gevoelens.

- Spijt. Carry Slee;
- De club van lelijke kinderen. Koos Meinderts. ISBN 9021618141;
- Jij moet stelen. Peter Vervloed. ISBN 9027633932;
- De kamelen en de dromedaris. Sylvie Girardet. ISBN 9077343040;
- Het biggetje en het varken. Sylvie Girardet. ISBN 9077343032;
- Wolven tegen wolven. Sylvie Gerardet. ISBN 9077343016.

Literatuur voor ouders:

- Pesten bij kinderen. Munro Sheila. ISBN 90447-00871;

Het boek richt zich op de ouders van de kinderen die gepest worden, maar ook op de ouders van de pestkop zelf. Het boek is voornamelijk gericht op de ouders van kinderen van de basisschool.